

תפארת וקבוץ רבועי ארץ

ספר

זִכְרוֹן הַקְּדוֹשׁ

עם באור
הַפֶּתַח וְהַקְּבוּץ

מאמר לראש השנה

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם נ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זי"א

מהדורת קרן שלום ברב"א

זִכְרוֹן וְקָבוּץ

כִּי לֹא יִשְׁכַּח לְעַד

מצוות עדות בבית דין

'לא יקום עד אחד באיש לכל עון וגו' על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר' (דברים יט טו). **פקודא דא, להעיד עדות בבית דין, דלא יפסיד חבריה ממונא בגיניה, אי אית ליה עדות בהדיה. ולית סהדותא פחות מתרין, הךא הוא דכתיב 'על פי שנים עדים וגו' יקום דבר', לא יקום על פי עד אחד. ובגין דא אוקמוה מארי מתניתין** (תענית יא:), **מי מעיד על האדם, קירות ביתו. ולא עוד אלא אנשי ביתו מעידין עליו.**

הפטר והפסד

הרעיא מהימנא מבאר סוד הענין שנצטוו ישראל שלא להעמיד העדות רק על פי שני עדים, המרמוזים על ליבו ואיבריו של האדם המעידים על האדם.

פי עד אַחַד. ורק על פיהם 'יקום דבר', לא יקום על פי עד אַחַד.

מבאר שאין עדות פחות משנים.

'לא' יקום עד אחד באיש לכל עון וגו' ולכל חטאת בכל חטא אשר יחטא על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר' (דברים יט טו). ומבאר הרעיא מהימנא, **פקודא דא, להעיד עדות בבית דין** - מצוה זו היא להעיד עדות בבית דין, **דלא יפסיד חבריה ממונא בגיניה** - שלא יפסיד חבריו ממון בגלל שלא בא להעיד, **אי אית ליה עדות בהדיה** - אם הוא יודע עדות בשבילו, **ולית סהדותא פחות מתרין** - ואין עדות פחות משנים, **הךא הוא דכתיב - זהו שכתוב 'על פי שנים עדים וגו' או שלשה עדים יומת המת לא יומת על**

הרב בעל התניא והצמח צדק (בביאורי הוזהר), דורשים בארוכה את מאמר הוזהר כאן, ומבארים דב' עדים שדיבר כאן הם סוד 'חסדים וגבורות שבדעת', ומכאן ידבר על ב' עדים שהם 'אבא ואימא' שהם 'חכמה ובינה', ו'חכמה' הוא בחינת 'עצמותיו של אדם' שהם אנשי ביתו, ו'בינה' היא בחינת בשרו של האדם שהם קירות לבבו, כדמבאר הוזהר ואיל.

וכן בבית דין של מעלה צריך שני עדים להעיד על האדם, **ובגין דא אוקמוה מארי מתניתין מי מעיד על האדם, קירות ביתו** - ולכן העמידו חכמי המשנה (תענית יא:) **מי מעיד על האדם, קירות ביתו** - שהם קירות לבו שמעידים על האדם מה שחטא במחשבה, **ולא עוד** - ולא די בעד אחד אלא צריך גם עד שני, ולכן **אנשי ביתו מעידין עליו**

מקורות וצייונים

ג. בגמ' תענית (יא:): ושמו יאמר אדם מי מעיד בו, אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידים בו, שנאמר (חבקוק ב יא) 'כי אבן מקור תזעק וכפסי מעץ יעננה'. דבי רבי שילא אמרי, שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם הן מעידין עליו, שנאמר (תהלים צא יא) 'כי מלאכיו יצוה לך'. רבי חידקא אומר, נשמתו של אדם היא מעידה עליו, שנאמר (מסכה ז ה) 'משכבת חיקך שמר פתחי פיך'. ויש אומרים אבריו של אדם מעידים בו, שנאמר (ישעיה מג ב) 'אתם עד נאם ה''. ד. רמ"ק, והרמ"ז כתב וז"ל: **ובגין דא אוקמוה וכו'**, ירצה מפני שאין

א. **בדמס** וילנא מציין כאן שעל פסוק 'ארבעים יכנו' וגו' (דברים כה א) מתבאר בדף ר"פ ע"ב.

ב. כתב הרמ"ז וז"ל: **לא יקום עד וגו' פקודא דא** וכו', נראה דדייק מדפתח באיסור ד'לא יקום', וחזו וסיים 'יקום דבר', משמע שהוא ציווי מאתו תנבר שיקום אותו הדבר, וזוהו נשמע החיוב על העדים, שאם לא כן הול"ל 'לא יקום עד אחד' וגו', שממנו נדע שעד אחד לא יקום אבל שנים יקומו, אלא ודאי מדאיכפל קרא למכתב 'על פי שני עדים יקום דבר', שמע מינה דלמצוה נכתב.

מאי קירות ביתו. אינן קירות לבו. ויסיב חזקיהו פניו אל הקיר' (ישעיה לח ב), ואוקמוה רבנן (ברכות י), מלמד שהתפלל חזקיהו מקירות לבו. אנשי ביתו, אינן רמ"ח אברים דיליה.

הפטר והפבור

קירות לבו - הם קירות ליבו ורצונו ורוחו, וכן מצינו בפסוק (ישעיה לח ב) **'ויסיב חזקיהו פניו אל פניו אל הקיר', ואוקמוה רבנן** - והעמידו רבנן במסכת ברכות (י), **מלמד שהתפלל חזקיהו מקירות לבו** - ולמדנו מזה ש'ליבו' הוא רצונו ורוחו. מי הם הקרויים **אנשי ביתו, אינן רמ"ח אברים דיליה** - אלו רמ"ח אברי האדם, שעל ידם מקיים מצוות ובזכותם

שהם רמ"ח איברי האדם שמעידים עליו מה שחטא במעשהו.

אחר שביאר הרעיא מהימנא שמה שנצטוו ישראל שלא להעמיד העדות רק על פי שני עדים, סוד הענין הוא שהם מרמזים על ליבו ואיבריו של האדם המעידים על האדם, 'באר עתה שקירות ביתו, הם קירות ליבו ורצונו, ואנשי ביתו הם רמ"ח איבריו ועצמותיו של האדם שבהם נחקקים מעשיו של האדם.

מאי קירות ביתו - מהו קירות ביתו, **אינן**

מקורות וציונים

(ט) 'מעני מעני אוחילה קירות לבו' וגו'. ובירושמי סנהדרין (אא) ז"ל: ורבנן אמרין נתן עיני בקירות לבו שנאמר 'מעני מעני אוחילה קירות לבו הומו לי לבי לא אחריש'. אמר לפניו רבון העולמים חזירתי על מאתים וארבעים ושמונה איברים שנתתה בי ולא נמצאתי שהעסתי אותך באחד מהן על אחת כמה וכמה תינתן לי נפשי ע"כ.

ז. הרב בעל התניא כותב בביאורי זוהר, דהטעם דחוקיהו התפלל מקירות לבו אל הקיר, כי קירות לבו הם סוד התו"ג אהבה ויראה, ורצה להמשיכם אל המלכות הנקראת 'קיר'.

ח. הרמ"ק, וברמ"ז פירש, שחוקיה בדק ומצא שכל ליבו טהור וקדוש לשמים, כי הצדיקים ממימים את היצר הרע שלהם, ובהם הם שונים משאר בני האדם שיש להם שני יצרים, ולפי זה שני העדים הנזכרים כאן הם שני היצרים, וכאשר יש ללבו שני יצרים, אות הוא כי לא הכניע רצונו לה' יתברך, ז"ל: [יש להקשות] מה ענין קירות הלב עם רמ"ח איברים. וכל שכן דאין אמר שלא חטא באחד מאיבריו והלא לא קיים פריה ורביה, ופגם באיברי ההולדה, אבל צריך להקדים מ"ש בוהר (ח"ב קק) שיש ללב שני חללים, בימיני יש רוח ובשמאלי יש דם, ובהם מושב שני היצרים. ואלו הם שני בתני שלב. ואמנם הצדיקים אין להם אלא לב אחד שהוא בית אחד, וזה מפני שעולים למדרגה שנאמר (תהלים קט כב) 'ולבי חלל בקרבי', שר"ל שמוככים החלל שבו הדם עד שיהיה רוח וזן, ובה נמצא שהוא כאלו תרוסים הקיר האמצעי שבין שני הבתים, וידוע ששני הכוחות מתפשטים בכל איברי הגוף, ומה גם שהלב הוא הנוצר תחילה (עין סוטה מה) וממנו מסתעפים כל האיברים. והנה חוקיהו ע"ה שהיה צדיק גמור שם פניו אל הקיר שהוא המפסיק ומצא שהיה הכל חלל, ולכן אמר שהלך לפניו בלבב שלם, פי' שהכניע יצה"ר בשלמותו, ואעפ"י שלא קיים פריה ורביה היתה כוונתו לשמים וכדור"ל (ברכות י), ולכן ממה שנשא עיניו בקירות לבו ומצא שכל לבו לשמים, משם גמר אומר שיוכל לומר באמונה שלא חטא, ואם חטא בפריה ורביה היתה שנגה לפי שכלו, ומעתה נפרש מאמרנו בכאן ששני קירות לבו של אדם הם שני היצרים, פירוש כשהם חלוקים לשנים שהוא את שלא הכניע את יצה"ר, אז הם מעידים נגדו. עכ"ל.

העדות מתקיימת בפחות משנים לכך אוקמוה, שכן הוא בפני הדיין העליון מעיד[ים] קורות ביתו. ומפרש שהם קירות לבו, ומייתי' ליה מדחוקיה דתניב ביה אל הקיר', שפשוטו קיר הבית, ואוקמוה רבנן 'בקירות לבו נשא עיניו' (ירושלמי, הובא להלן) וכו', ונמצא שמפרש קיר הבית על קירות הלב. עכ"ל.

ה. עפ"י הרמ"ק, ומביא שני דרכים מהם הם קורות ביתו ומה הם אנשי ביתו, ז"ל: **'אנשי ביתו'** נראה לי דגרסינן 'אבני ביתו', ויש בענין זה שני פירושים, האחד קורות ביתו היינו קירות לבו, והענין כי העון דבוק בנפש הרוחנית וכש"כ ברוח החיוני שמשם מתקומם כל חטא ופשע, והיינו שמשכנה בקירות הלב, וכלי המעשה גומרין דהיינו רמ"ח איברים, וכיון שבהם יצטייר העון, הכרת פניהם ענתה בם, והם המעידין על האדם, והנה לפי זה קורות היינו קירות הלב, ואבני ביתו היינו העצמות. אמנם הפירוש השני קורות ממש, והם העצמות כדמסיק 'המקרה במים עליותיו', ואבני ביתו יהיו קירות הלב כענין 'כי באר מוקר תצעה וכפיס מעני עננה', והיינו דמסיק 'ובגיה אתמר מי מעידין'. עכ"ל.

יעוד נבאר הרמ"ק למה הוצרכו שני עדים בבית דין של מעלה, ז"ל: וטעם למה שני עדים מפני שכאשר יעיד העד הראשון דהיינו שחטא במחשבה בקירות הלב ולא במעשה 'לא יומת על פי עד אחד', שכיון שלא בא לידי המעשה לא יומת מיתת עולם הבא, וכן אם יעיד העד הראשון דהיינו שחטא במעשה בשגגה בלא כוונה נמצאו העצמות מעידין ולא קירות הלב, 'לא יומת על פי עד אחד', עד שיחטא במחשבה ובמעשה ויפגם בשני המקומות ברוחני ובגשמי, ויעידו עליו שני עדים והיינו 'על פי שנים עדים יקום דבר לא יקום עד אחד באיש לענות בו סרה' דהיינו עון כנודע. עכ"ל. וברמ"ז הוסיף לברר בהו וכתב, ששני קירות לבו של אדם הם שני היצרים, וכשהם חלוקים לשנים הוא את שלא הכניע את יצה"ר, ואז הם מעידים נגדו. ולפי הסוד ביאר על פי מה דאיתא בספר אדם ישר (נמוז לב), ששני היצרים הם שני המלאכים הנמשכים מחסד וגבורה, והם ממש שני עדים נמשכים מהדעת.

ו. **איתא** בברכות (י) 'ויסיב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה', מאי 'קיר' אמר רבי שמעון בן לקיש מקירות לבו שנאמר (ירמיה ד

דְּהָכִי אִוקְמוּהָ מְאִרֵי מִתְנִיתִין (כלה פ"ג ה"א), רְשַׁע עֲוֹנוֹתָיו חֲקוּקִים עַל עֲצֻמוֹתָיו. וְהָכִי צְדִיק, וְזִכְוֹתָיו חֲקוּקִים לֹא עַל עֲצֻמוֹתָיו. וּבְגִין כֵּן אָמַר דָּוִד (תהלים לה י) 'כָּל עֲצֻמוֹתֵי תְאֻמְרָה'. וּבְגִינָה אֲתָמַר, וְזִי מְעִידִין עַל הָאָדָם, קוֹרוֹת בֵּיתוֹ. גְּרָמִין בְּגִינִין עַל מוֹחָא דְאִיהוּ מִיָּא. וְעֲלִיָּהוּ קָא רְמִיזוּ 'הַמְקָרָה בְּמִים עֲלִיּוֹתָיו' (שם קד ט), 'הַמְקָרָה' לְשׁוֹן קוֹרוֹת.

הַתָּר וְהַכְּבוֹד

למלכות ה', ואמרות ה' מי כמוך? וּבְגִינָה אֲתָמַר - ולכן למדו חז"ל, וְזִי מְעִידִין עַל הָאָדָם, קוֹרוֹת בֵּיתוֹ שהם העצמות המעמידות כל הגוף? והם גְּרָמִין בְּגִינִין עַל מוֹחָא דְאִיהוּ מִיָּא - עצמות בנויים על המוח? שהוא מים? והם לבוש למוח ונשמה שבתוכו [שהם בבחינת החסדים שהם מים?], וְעֲלִיָּהוּ קָא רְמִיזו - ועליהם רמז דוד המלך, (שם קד ג) 'הַמְקָרָה בְּמִים עֲלִיּוֹתָיו' שהחב"ד שבמוח הנקרא 'עליותיו' קירותיו הם ה'מים' שבמוח? ומבאר ש'הַמְקָרָה' הוא לְשׁוֹן קוֹרוֹת - היינו קיר ותקרה.

יש לגוף קיום? דְּהָכִי אִוקְמוּהָ מְאִרֵי מִתְנִיתִין - כי כך אמרו חכמי המשנה (כלה פ"ג ה"א), רְשַׁע עֲוֹנוֹתָיו חֲקוּקִים עַל עֲצֻמוֹתָיו - שעוונות הרשע נחלקים על איבריו כי הם עושים בפועל את העוון, וְהָכִי צְדִיק - וכן הוא בצדיק, וְזִכְוֹתָיו חֲקוּקִים לֹא עַל עֲצֻמוֹתָיו" - וזכויותיו נחלקים על אבריו שהם עושים מעשה המצות, ולכן עצמות האדם שהם כנגד רמ"ח אבריו מעידין עליו, וּבְגִין כֵּן אָמַר דָּוִד - ולכן אמר דוד המלך (תהלים לה י) 'כָּל עֲצֻמוֹתֵי תְאֻמְרָה' הִנֵּה מִי כְמוֹךָ. משום שהשליט רצון ה' על כל איבריו, וכולן נכנעות

מקורות וציורים

יב. עפ"י הרמ"ז ז"ל: 'ובגין כך אמר דוד' וכו', מפני שכל עצמותיו היו מנוקים מעוון וכנו"ל דירושלמי בחוקיהו. וז"ש 'כל עצמותי תאמרה ה' מי כמוכה', שכולן נכנעות למלכותו ואין אחר שולט עליהם וכו', וזהו ענין פסוק 'כל עצמותי', על דרך הנוכר בחוקיהו, חזרתי על כל רמ"ח איברים וכו' (לפי הירושלמי המובא בהערה לעיל), שהבחין כל אחד ואחד בפני עצמו וגם שהיה יודע איזה עוון פוגם בכל אבר ואבר.

יג. עפ"י הרמ"ז ז"ל: 'ובגין איתמר וזי מעידין' וכו', ונקראים קורות ביתו, שהרי עליהם כל משענת הגוף, והם ממש כקורות המעמידות הבית, וגם שבתוכן יש המוח שהוא עצמות הגוף שלכן נקראים בשם עצם על שם המוח שהוא עצמות חיות האדם.

יד. כתב הצמח צדק, הדטעם שמדבר כאן הוזהר על העצמות המקרים על המוח, כי שורש אבא - חכמה, הוא בגולגלתא דא"א, ואילו שורש אימא היא במוחא סתימא (עץ חיים טו ז). והרב בעל התניא בביאורי הוזהר כתב, דכתבו חכמי הטבע ששורש לחלוית עצמות הגוף הם מיסוד המים שמוח שבראש.

טו. כתב הרמ"ז ז"ל: 'דאיהו מ'א', נלע"ד שיובן במ"ש ביחוד שם שד"י (ע"ה שט"ל דרוש ה) שיש אור מים קריע שהוא סוד ע"ב ס"ג מ"ה, דהיינו חיה נשמה רוח, ונמצא שהעצמות שהם לבושי המוח שהם סוד הנשמה הם בנויים על מים.

טז. עפ"י הדמשק אליעזר.

יז. עפ"י הרמ"ז ז"ל: 'ועליהו קא רמזו וכו', ופי' שהעליות שהן העליונות והם סוד חב"ד, הן מקורות במים, שהוא המוח שעליו

טז. עפ"י הרמ"ז ז"ל: 'אנשי ביתו אינו רמ"ח' וכו', והוא על דרך מש"ה (קהלת ט ד) 'עיר קטנה ואנשים בה מעט', שפירשו (קה"ד ט ה) על האיברים וכו'.

י. כתב הרמ"ז ז"ל: 'דהכי אוקמוה' וכו', יבואר במאי דקיי"ל שכל אחד מרמ"ח איברים לבד יש לו עצם, (וכתב הרב בפ"ק דאהלות מ"ו), ולפי זה ירצה לתת טעם למה לא נכנס בכלל אנשי ביתו גם השט"ה גידים כי אם רמ"ח איברים לבד, לכן אמר דהכי אוקמוה, שהעוונות והזכויות חקוקים בעצמות מה שאין כן בגידים. ועוד מבאר מה היא ענין החקיקה ז"ל: וענין חקיקה זו הוא, שברשעים נפגמו איבריהם וצדיקים הם מתוקנים כל אחד כמו שצריך. וגם עדות זו נרמזה בפסוק (דברים יז ו) 'על פי שנים עדים', כי עדי"ם בגי' קכ"ד, ובפ' קכ"ד היינו רמ"ח, והיינו שני עדים. עכ"ל.

יא. כתב הצמח צדק בביאורי הוזהר ז"ל: צריך להבין איך בחינת אנשי ביתו מעידין על האדם, אם בעצמות ממש אינו נוגע הפגם, אבל הענין דבמוחין דאבא מצד עצמות אינו נוגע הפגם, אבל מצד מה שמתלבשין במוחין דאימא הנה בבחינה זו נוגע הפגם גם באבא, וזהו שאמר 'חקוקים לו על עצמותיו', ומבואר במקום אחר דאותיות החקיקה הם מיניה וביה, רק שמכל מקום נחשך שם מעט הלבנונית, ואותיות דפנימיות בינה המלבישים לאבא נקראים אותיות החקיקה, ואם כן שם באבא במקום חקיקת האותיות נוגע הפגם אבל בעצמות אבא אינו נוגע הפגם.

**וְאִמְרֵי בְּגֵרְמִין יִתִּיר מִבְּשָׂרָא וְגִידִין וּמִשְׁפָּא. בְּגִין דְּגֵרְמִין
אֵינֵן חֲזוּרִין, וְכִתְיָבָא אוֹכְמָא, לָא אֲשַׁתְּמוּדְעָא אֱלָא
מִגּוֹ חֲזוּרוֹ. כְּגִוּוֹנָא דְּאֹרִייתָא, דְּאִיהִי חֲזוּרוֹ מִלְּגָנָא, אוֹכְמָ
מִלְּכֶר. אוֹכְמָ וְחֲזוּר, חֲשֵׁךְ וְאוֹר.**

**וְאִית חֲשֵׁךְ תְּכַלֵּת, וְאִתְמַר בֵּיה (שם קלט יב) 'גַּם חֲשֵׁךְ לָא
יִחְשֵׁךְ מִמֶּנָּךְ'. וְתְכַלֵּת אוֹכְמָ, אִיהוּ נִוּקְבָא לְגַבֵּי חֲזוּרוֹ.
וְלָא עוֹד, אֱלָא דְּגוּפָא עַל גֵּרְמִין עֲתִיד לְמִיקָם.**

הַפְתָּר וְהַכְּבוֹד

שנקרא העלם עצמות, והחכמה נקראת אור שנגלה מתוך החושך הזה.²⁰

וְאִית חֲשֵׁךְ תְּכַלֵּת - ויש חושך בבחינת תכלת שהוא בחינת הכתר שמעל ספירת החכמה, **וְאִתְמַר בֵּיה** ועל חושך זה נאמר (שם קלט יב) **'גַּם חֲשֵׁךְ לָא יִחְשֵׁךְ מִמֶּנָּךְ'** - דאף על פי שהכתר נקרא חושך אין זה אלא לגבי המקבלים, אבל לגבי עצמיות אור אין סוף אינו נקרא חושך שהוא ענין העלם, משום דקמיה כחשוכא כאורה כידוע²¹. וכל זה היא בבחינת הכתר, אבל בנוק' דז"א או באימא, **וְתְכַלֵּת אוֹכְמָ** - גוון התכלת השחור **אִיהוּ נִוּקְבָא לְגַבֵּי חֲזוּרוֹ** - היא בחינת נוקבא ודין לגבי הלבן²².

אחר שביאר הרעיא מהימנא טעם למה מעשיו של האדם נכתבים דווקא על עצמותיו, יבאר עוד טעם בדבר והוא שגופו עם עצמותיו הם עתידים לקום בעת תחיית המתים, והם ראויים להיעיד עליו האם הוא זכאי לקום או לא.

וְלָא עוֹד - ולא רק בשביל הטעם הנזכר חקוקים עוונות הרשע על עצמותיו, **אֱלָא דְּגוּפָא עַל גֵּרְמִין עֲתִיד לְמִיקָם** - אלא משום שהגוף כשעתיד לקום בעת התחיה, יקומו קודם העצמות הנשארים בקבר, ועליהם יתקמו

אחר שביאר הרעיא מהימנא שמעשיו של האדם נחקקים בעצמותיו, יבאר עתה הטעם למה נחקקים דווקא על העצמות ולא על הפשר והעור, שהוא מפני שהכתב הוא שחור ויכיר יותר על העצמות שהם לבנות.

וְאִמְרֵי בְּגֵרְמִין יִתִּיר מִבְּשָׂרָא וְגִידִין וּמִשְׁפָּא - ומה הטעם שהעוונות חקוקים על העצמות יותר מעל הפשר והגידים והעור, **בְּגִין דְּגֵרְמִין אֵינֵן חֲזוּרִין** - משום שהעצמות הם לבנות הם בחינת חכמה שנמשכות מהמוח²³, **וְכִתְיָבָא אוֹכְמָ** - והכתב הוא שחור שהוא בחינת בינה, **לָא אֲשַׁתְּמוּדְעָא אֱלָא מִגּוֹ חֲזוּרוֹ** - ושחור אינו נראה אלא כשהוא כתוב על הלבן²⁴, **כְּגִוּוֹנָא דְּאֹרִייתָא דְּאִיהִי חֲזוּרוֹ מִלְּגָנָא** - כמו ספר תורה שהקלף לבן ומכוסה בפנים על ידי הכתב, והכתב בדיו הוא **אוֹכְמָ מִלְּכֶר** - שחור ונראה מבחוץ. ונמצא שיש בה שני בחינות **אוֹכְמָ וְחֲזוּר** - שחור ולבן שהם **חֲשֵׁךְ וְאוֹר** - וכל זה ענין הזכויות החקוקות בעצמות הצדיק²⁵.

אחר שביאר שהחכמה היא הלבן שעליו מתגלה הכתב השחור שבבינה, יבאר דאמנא מציוו שיש בחינת חושך שגבוה וקדם לאור והוא מה שכתוב 'מגלה עמוקות מני חושך' וכן 'ישת חשך סתרו' שהוא בחינת אור הכתר כידוע

מקורות וציונים

בעמקות מדוע מתגלה בגרמין שהם חכמה יותר מבישרא שהם בינה.
ב. הרמ"ק. ולדבריו, עד עתה דיבר מענין הזכויות, שהן בחינת אוכם הנראה רק על לובן.
בא. הרב בעל התניא בביאורי זוהר.
בב. הרב בעל התניא שם.
בג. וכתובת העוונות בחשור זה על גבי העצמות, מהוה שני

שורה הנשמה, וזמנו מתפשט המוח בכל העצמות שהן פנימיות הגוף ועיקרו, ולכן עצם"ו ומ"ח גי' רמ"ח.
יח. כמבואר בנדה (לא): שלשה שותפין יש באדם הקב"ה ואביו ואמו, אביו מוריע הלבן שממנו עצמות וגידים וצפרנים ומוח שבראשו ולובן שבעין.
יט. עיין בביאורי הרב בעל התניא והצמח צדק, שהאריכו לבאר

וּבִגְנִין דָּא זְכוּוֵי וְחוּבוֵי חֻקֵּינָן עַל גְּרָמִין דִּילֵיהּ, וְאִם יִזְכָּה יְקוּם
גּוֹפָא עַל גְּרָמִין דִּילֵיהּ. וְאִי לָאוּ, לָא יְקוּם, וְלֹא יְהֵא לֵיהּ
תַּחֲיִית הַמְּתִים.

וְלֹא עוֹד, אֲלֵא תְרִין סְהַדִּין אֵינּוּן עַל בַּר נֶשׁ, עֵין רוּאָה וְאוּזִין
שׁוֹמְעַת, וּבֵית דִּין סוֹפֵר, וְדָן חוּבוֵי.

וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁמֵשָׁא וְסִיְהָרָא סְהַדִּין עַל בַּר נֶשׁ, כְּמָה דְאוּקְמוּהָ (ר"ה)
ח: 'תְּקַעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר בְּכֶסֶה לְיוֹם חֲגֵנוּ' (תהלים פא ד). מֵאִי 'בְּכֶסֶה'.

הַפְּתָר וְהַפְּכוּד

האדם, והם עֵין רוּאָה^כ שהיא בחינת
החכמה, וְאוּזִין שׁוֹמְעַת שהיא בחינת הבינה,
וּבֵית דִּין סוֹפֵר - שהוא בחינת הדעת,
שהוא המכריע ביניהם^{כז}, ובכך וְדָן חוּבוֵי -
דן את האדם,

אחר שביאר הרעיא מהימנא שגם בחינה העליונה של
עין רואה ואוזן שומעת שהם חכמה ובינה, מעידים על
האדם, יבאר עתה שגם בחינת השמש והירח שהם
תפארת ומלכות גם הם מעידים על האדם, ומקדים
לבאר ענין כיסוי הירח בראש השנה, והוא שכשהס"מ
תובע הדין תחננה צריך להביא עדים ומביא
השמש, וכשרוצה להביא הירח אינו יכול מפני
שנתכסת בכתר.

וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁמֵשָׁא - השמש שהיא
התפארת וְסִיְהָרָא - והירח שהיא
המלכות^ל, הן עצמן סְהַדִּין עַל בַּר נֶשׁ - יעידו
על חטאי האדם. ודבר זה מתבאר בכתובים,
כְּמָה דְאוּקְמוּהָ כמו שפירשו חז"ל (ר"ה ת: ח) על
הפסוק^מ, (תהלים פא ד) 'תְּקַעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר
בְּכֶסֶה לְיוֹם חֲגֵנוּ', והקשו מֵאִי 'בְּכֶסֶה' - מהו

הגוף והעור^נ, כי העצמות הם בחינת חכמה
וכתיב (קהלת ז יב) 'והחכמה תחיה בעליה'^{נב},
וּבִגְנִין דָּא זְכוּוֵי וְחוּבוֵי חֻקֵּינָן עַל גְּרָמִין
דִּילֵיהּ - ולכן העבירות וכן המצוות חקוקים
על עצמותיו כי הם ראויים להעיד, אבל הבשר
והעור הם מצד הנחש ומתבלים בעפר ולכן
אינם ראויים להעיד^{נד}, וְאִם יִזְכָּה יְקוּם גּוֹפָא
עַל גְּרָמִין דִּילֵיהּ - ואם יזכה ומצותיו יגרמו
לכך, יקום גופו עם העצמות שלו, וְאִי לָאוּ,
לֹא יְקוּם - ואם לא יזכה מחמת עונותיו, לא
יקום, וְלֹא יְהֵא לֵיהּ תַּחֲיִית הַמְּתִים - ולא
יהיה לו תחית המתים.

אחר שביאר הרעיא מהימנא שילבו ואיבריו של האדם
מעידים עליו, יבאר עתה שלא די בזה אלא שיש עוד
בחינת עדות עליונה והיא עין רואה ואוזן שומעת.

וְלֹא עוֹד - ולא די בזה שקירות לבו ואבריו
מעידים עליו, מכיון שאדם קרוב אצל
עצמו^{נז}, אֲלֵא תְרִין סְהַדִּין אֵינּוּן עַל בַּר
נֶשׁ - אלא שיש עוד שני עדים המעידים על

מקורות וצייונים

כח. על פי אבות (פ"ב מ"א): והסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא
לידי עברה, דע מה למעלה ממך, עין רואה ואוזן שומעת, וכל
מועשיך בספר ונתבין.

כט. הרמ"ז. וברמ"ק ביאר שהבי"ד הוא סוד החג"ת, ששם הכתיבה,
אמנם ציור הפגם הוא כבר בג' ראשונות.

ל. רמ"ק, וברמ"ז כתב שהה זעיר ונוקבא.

לא. ז"ל הגמרא: 'תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו', איזהו חג
שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ראש השנה, ופירש רש"י:
שהחדש מתכסה בו, לרחוקים, כגון שחרית לבני מערב וערבית
לבני מזרח, לפי שקטנה היא סמוך לחידושה.

עדים, שהרי הדין והרחמים יחדיו מעידים ומשמישים כשני עדים
עליו, רמ"ז.

כד. עפ"י הרמ"ק והרמ"ז.

כה. רמ"ז. והקשה על זה הצמח צדק בביאורי הוזהר, דהרי מבואר
בדוכתי טובא דתחייית המתים הוא על ידי התגלות אור הכתר
שלמעלה מחכמה. ומתוך ב'ב' אופנים א. שמכל מקום התגלות
הכתר הוא תחלה בעצמות שהם בחינת חכמה. ב. דשרש החכמה
הוא בגולגלתא דא"י (עץ חיים טו ז) כנ"ל שהוא חוורתא דכתר.

כו. רמ"ק.

כז. רמ"ק.

בְּיוֹמָא דְּסִיְהָרָא מִתְכַּפֵּה. נְאֻמַּי מִתְכַּפֵּת. בְּגִין דְּכַד מְטִי ראש השנה, יִימָא סמא"ל לְמִתְבַּע דִּינָא לְבַנְוִי קָמִי קוֹדְשָׁא בְּרִין הוא, וְהוּא יִימָא לִיה דִּינִי סְהַרִין, וְהוּא יִימָא לְשִׁמְשָׁא עֲמִיה. אֲזַל לְמִינֵי סִיְהָרָא, וְהוּא מִתְכַּפֵּא. בְּאֵן אַתְר מִתְכַּפֵּת. אֲלֵא סְלִיקַת לְהֵוּא אַתְר, דְּאֵתְמַר בֵּיה 'בְּמִכּוּסָה מִמָּךְ אַל תְּחַקּוּר',

הַבְּתָר וְהַכְּבוֹד

הוא בחינת התפארת, ויראה לקב"ה את הפגם שפגמו בה העוונות, והתפארת עצמה מסמלת לבחינת הדין ביום זה ז"ל, וכאשר **אֲזַל לְמִינֵי סִיְהָרָא** - ילך להביא את הירח, שהיא המלכות שגם היא נפגמה בעוונת ישראל, לא ימצאנה מפני **וְהוּא מִתְכַּפֵּא** - שהלבנה מתכסית ולכן לא יוכל להיות שני עדים להרשיעם בדין ז"ל, **וּבְאֵן אַתְר מִתְכַּפֵּת** - באיזה מקום היא מתכסה, **אֲלֵא סְלִיקַת לְהֵוּא אַתְר** - אלא היא עולה למקום הכתר ז"ל **דְּאֵתְמַר בֵּיה ז"ל 'בְּמִכּוּסָה מִמָּךְ אַל תְּחַקּוּר'** - והוא בסוד הרחמים ז"ל, ושם לא יראה בה פגם העוונות כלל ז"ל, וטעם עלייתה

הלשון 'בכסה' ז"ל, ותרצו שראש השנה יהיה, **בְּיוֹמָא דְּסִיְהָרָא מִתְכַּפֵּה** - ביום שהלבנה מכוסה, שהוא א' לחודש, ויש לנו לבאר **אֻמַּי מִתְכַּפֵּת** - למה מתכסית הירח, ומבאר **בְּגִין דְּכַד מְטִי ראש השנה** - לפי שכשבא ראש השנה **יִימָא סמא"ל לְמִתְבַּע דִּינָא לְבַנְוִי קָמִי קוֹדְשָׁא בְּרִין הוא** - יבוא ס"מ לתבוע דין על העוונות שחטאו ישראל להקדוש ברוך הוא, העומד בראש השנה על כסא דין, **וְהוּא יִימָא לִיה דִּינִי סְהַרִין** - והקדוש ברוך הוא יבקשו להביא עדים על חטאייהם, **וְהוּא יִימָא לְשִׁמְשָׁא עֲמִיה** - והס"מ יביא עמו את השמש

מקורות וצייונים

חידוש כולל לכל השנה, סייעה בתקיעת שופר, שכחו למתק הדינים בט' קולות תר"ת תר"ת תר"ת (עין נהר שלום לה), כנגד ט' אחרונות שלה הב"ד חג"ת נה"י שמתחדשות. עכ"ל. ולהשלמת הענין נבאר בקצרה עפ"י הקדמות הרש"ש (נהר שלום לה), וז"ל: וגו' פעמים תש"ת הם ללאה וגו' פעמים תר"ת לרחל. עכ"ל. **ל. עפ"י הרמ"ק**, אמנם ברמ"ז המובא בהערה לעיל והוא עפ"י דברי הארז"ל מבואר שהט"ס של המלכות שמתלקת בעת הפגם, עולים אל אימא. ונראה מדברי הרמ"ק שעליית המלכות אל הכתר הוא בכח התשובה והיודיים שעשו ישראל. וכן משמע בתיקונים (פה): ועוד 'תקעו בהדש שופר פקסה ליום חגנו, מאי 'פקסה' דא שְׁכִינְתָּא תְּתַאָּה [זו שכינה תחתונה], ובה פתבנו לתמים, דְּאֵיהִי פְתִיבָה מִסְטָרָא דִּימִינָא וּמִסְטָרָא דְּשְׁמָאֲלָא, וּבְגִין דְּאֵתְאֲחַד בֵּיה אֲדָפִיר תְּרִין זְמִינִין פְתִיבָה [-שהיא כתיבה מצד הימין ומצד השמאל, ומשום שנאח בו, הזכיר שני פעמים כתיבה], 'פקסה' בְּהוּא דְּאֵתְמַר בֵּיה 'בְּמִכּוּסָה מִמָּךְ אַל תְּחַקּוּר'. וביארו שם המפרשים שעולה השכינה אל הכתר. **לו. בגמ' חגיגה (ג.)**: שכן כתוב בספר בן סירא, 'במכוסה ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור במה שהורשית התבונן אין לך עסק בנסתרות'.

לז. מבואר בפרדס רמונים (שער כג פ"א): 'כסה' היא השכינה, כשהיא עולה אל הכתר, שהוא מכוסה. כי כשהיא עולה למקום המכוסה שהוא הכתר, דאתמר ביה 'במכוסה ממך אל תחקור', נקראת היא 'כסה', שמתכסה. **לח. כתב** עצמה צדק בביאורים: 'להוא אתר דאתמר ב' במכוסה

לב. כתב הרמ"ז וז"ל: 'מאי בכסה', הוקשה לו שכיון שאמר 'בחדש' בידוע שהוא בראש השנה ומה צריך לומר עוד 'בכסה', וגם מה היא המנהג בלשון כסה.

לג. כתב הרמ"ז וז"ל: 'למתבע דינא, כי אז זמן שליטת גבורות ביעה, ואז ס"מ ותבע דין על בניה שהם הפוגמים בעולמות, ובית דין הצדק אומר לו שיביא עדים על מה שפגמו. 'הוא יתי לשמשא עמיה', פירוש כי כל מה שנפגם בויער מחזיק כנגדו בס"מ שהוא זכר הקליפה, וזה 'עמיה', אבל להראות הפגמים של מלכות, 'אזל למינתי סיהרא', (היינו שהולך הס"מ להביא את הפגמים שפגמו במלכות).

לד. ביאר הרמ"ז הענין הוא שתשעה ספירות התחתונות של המלכות מסתלקות ממנה בעת הפגם, כדי שלא יאחזו בה החיצונים [עפ"י מה שכתב במבוא שערם ש"ב ח"ב פ"ב] וז"ל: שו"ק דזעיר יצאו קודם התיקון ואחר כך בעולם התיקון נתווספו לו ד' ראשונות, אבל במלכות לא יצאה כי אם נקודה אחת ובהתקנה נוספו לה ט' אחרונות מחכמה ולמטה, ולכן כשמתרבים העוונות מסתלקות ממנה ט' אחרונות וד' ראשונות דז"א ולא יותר. והטעם לזה מפני שזעיר זכר ומבחינת חסד, ולזה אף שיתאחזו החיצונים בו"ק אין אחיזתם ופגיתתם חזקה ואינו דבר מצוי וכו', מה שאין כן מלכות שהפגם שלה הוא גדול ולכן מסתלקות ממנה ט' תחתונותיה בעת העוון, ומתעלות למעלה לאימא שהיא שרשן, ושם מקבלות כח לתיקון. וזהו 'לפיסה ליה על בנהא', והוא מענין הסתלקות מוחין דזעיר בזמן הדומיטא וכו', וכן המלכות בהתעלותה מתחדש בה כח להתקן מחדש. וזהו 'תקעו בחדש שופר', בזמן שהיא מתחדשת

לפייסא ליה על בנהא.

ותאי הוא דאמר קרא 'תקעו בחדש שופר בפסח ליום חגנו'.
לאתר דביה סליקת שכינתא, דאתמר ביה 'ובמכוסה מןך
אל תחקור'. וחובין באתכפייא, תמן צריך למידן בינו לבין קונו.

תקור ותכבוד

תחקור - מפני שהיא נקודת הכתר העליונה והמכוסה **וחובין באתכפייא** - והעבירות הללו מכוסות עם הלבנה, והם העבירות שבין אדם למקום, שכשאדם עושה תשובה, הם עולים עמה עד הכתר **ותמן צריך למידן בינו לבין קונו** - ושם נידון בינו לבין קונו, ושם מקבלים דינם בסוד הרחמים, כי אחר שנתמעטה המלכות מכל הספירות ועלתה אל הכתר אין לס"מ כח לקטרט ועל כן השם יתברך מרחם עליו^א.

יבאר [בהמשך המאמר שלא הובא כאן] שמה שמתכסית השכינה ועולה למקום הכתר אין מועיל רק לשבים בתשובה, ובעבירות שבין אדם לחבירו אין מתכפר לו עד שירצה את חבירו, ובלא תשובה לא יועיל לו.

לשם, **לפייסא ליה על בנהא** - כדי לפייס להקדוש ברוך הוא על עוונות בניה.

אחר שביאר הרעיא מהימנא שהירח שהיא השכינה מתכסית בראש השנה ועולה למקום הכתר, יבאר עתה הפסוק 'תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו', והוא שעל ידי התקיעות מעורר אותו מקום המכוסה ששם ידון השם יתברך את בניו, ושם אין כח לס"מ לקטרט.

והאי הוא דאמר קרא - וזהו שאמר הכתוב **'תקעו בחדש שופר בפסח ליום חגנו'** - על ידי תקיעת שופר ימתיקו הדינים של המלכות^ב, ואמרו 'בכסה' כוונתו, **לאתר דביה סליקת שכינתא** - אל מקום הכתר שבו מסתלקת השכינה, ולשם מגיעים התקיעות^א, **דאתמר ביה** - שנאמר בו **'ובמכוסה מןך אל**

מקורות וציונים

מתכסא ובורחת מהמקטרט לעולם העליון, אשר לשם אין מגיע גוגע נכרי כלל, ככה ראוי לאיש הישראלי לברוח מאימת הדין ליעולם הבניה, ששם למעלה מהזמן והדין נמתק בשורשן, ולא יתכן כזאת כי אם באינו מרגיש מעצמו כלום, כי אם כל עצמו בתהחננו רק עבור צורך גבוה, ותיקון קומת השכינה, שלא יגרום לה חס ושלום בושה להתכסה כחמתו, וכדברי הזוהר 'סליקת להווא אתר לפייסא ליה על בנהא'.

ג. על פי הרמ"ז וז"ל: וזהו "תקעו בחדש שופר", בזמן שהיא מתחדשת חידוש כולל לכל השנה סייעה בתקיעת שופר, שכוונו למתק הדינים. ועיין בהערה לעיל דבריו באורך.

מא. קרני אור.

מב. עפ"י הרמ"ק, ובתוספת הסבר עפ"י הסולם.

מנך אל תחקור, הוא בח' הכתר דלשם הוא עלית המלכות בניעלה דיוה"כ, והתחלת עליה זו על ידי שופר דראש השנה וגמר עליה הוא בניעלה וכו', וביום הדין שבא התובע לתבוע הדין, הקדים הקב"ה עצה לזה שעל ידי תקיעת שופר מתחיל להיות עלית המלכות בכתר אשר שם הוא מקור הרחמים ואין הפגם תופס שם מקום כלל, שמשם מקור הסליחה וכו', ועל ידי זה נתבטל מציאות עדות דמלכות, שהרי עלתה למקום שאין הפגם תופס מקום וכו', וז"א רובו חסדים וגם על כל פנים ליכא ב' עדים וכו' ועי"ז 'מטא זמנא דרחמי ואעבר דינא', והיינו דווקא למי שעשה תשובה וכו' שע"ז הוא עליית המלכות כי תשובה תשוב ה' וכו'.

לב. כתב האור המאיר (ראש השנה) על מאמר זה וז"ל: סירה

נפש צמאה לדעת

כל רז סודר

רבי אביר ז"ל רב
רבי אביר ז"ל רב
(יורה דעה, טו)

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" >
ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומה, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

ביאור נפלא כזה טרם בא לעולם

גדולי הצדיקים שליט"א מעידים:

אור האילה לישר לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

44-20-8806-0176 | 052-437-0054 | 052-437-0054 | 052-437-0054
להשיג בחנויות הספרים והמבחרות